

Recenzja pracy doktorskiej mgra Patryka Błasika pt. „Doskonalenie działań profilaktycznych prowadzonych przez Policję na rzecz bezpieczeństwa społecznego”, ss.239.

Przyjęta do recenzji praca doktorska Pana mgra Patryka Błasika pt. „Doskonalenie działań profilaktycznych prowadzonych przez Policję na rzecz bezpieczeństwa społecznego” napisana została pod kierunkiem dra hab. Roberta Sochę, prof. Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej.

Doktorant podjął się rozwiązania niezwykle ważnego i złożonego problemu, jakim jest kwestia realizacji działań profilaktycznych prowadzonych przez Policję na rzecz bezpieczeństwa społecznego. Co więcej, podjęty temat jest aktualny i istotny z punktu widzenia bezpieczeństwa personalnego, czy też bezpieczeństwa publicznego.

Przedłożona mi do recenzji dysertacja jest opracowaniem, które należy ocenić pozytywnie. Jest to praca stanowiąca dowód dobrej orientacji Autora w projektowaniu i prowadzeniu badań naukowych, analizy danych i konstruowania wniosków.

1. Znaczenie podjętego tematu pracy doktorskiej

Współcześnie dosyć istotnym problemem jest występowanie wielu negatywnych zjawisk w społecznościach lokalnych, środowisku szkół, rodzinie, miejscu pracy, które sprzyjają przestępczości, czynom o charakterze kryminalnym i przestępczym. Przemoc we współczesnym świecie jest zjawiskiem coraz bardziej widocznym i niepokojąco narastającym.

Zachowania niezgodne z normami moralnymi, obyczajowymi, jak i prawnymi nie mogą pozostać bez reakcji ze strony instytucji i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne (np. policji, straży miejskiej itp.), ale także i osób dorosłych (np. nauczycieli, rodziców).

Warto dostrzec, że celem działalności profilaktycznej powinno być zapobieganie negatywnym stanom rzeczy zarówno tym, które dopiero mają zaistnieć, jak i tym, które w postaci zalążkowej już istnieją. Każda odmiana profilaktyki powinna dotyczyć różnych sfer życia człowieka, w tym sfery społecznej.

Istotnym elementem systemu profilaktyki społecznej jest działalność Policji. Statystyki policyjne wskazują również na nie słabnący proces brutalizacji życia społecznego, w którym widoczny udział przypada dzisiejszej młodzieży. Narkomania, alkoholizm, przemoc rówieśnicza, samobójstwa - to problemy współczesnego życia.

Należy zauważyć, że istnieje dość znaczna ilość publikacji naukowych odnoszących się do funkcjonowania Policji w państwie, niemniej jednak niewiele z nich wskazuje na kierunki zmian organizacyjno-prawnych na rzecz doskonalenia funkcjonujących już rozwiązań w zakresie działalności profilaktycznej Policji na rzecz bezpieczeństwa społecznego.

W epicentrum zainteresowania poniższej dysertacji znalazło się bezpieczeństwo społeczne ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń społecznych, które stanowią determinantę do podejmowania działań zapobiegawczych przez Policję. Wśród tych zagrożeń znajdują się m.in. wszelkiego rodzaju patologie społeczne takie, jak uzależnienia, przemoc, demoralizacja nieletnich czy handel ludźmi.

Kontekst o charakterze praktycznym, towarzyszący wyborowi tematu, dotyczy części badawczej niniejszej dysertacji, gdzie pozyskany materiał empiryczny, stanowi efekt przeprowadzonych badań ankietowych, analizy dokumentów oraz wiedzy i doświadczenia autora - wynikający ze specyfiki wykonywanego zawodu. Autor dysertacji, zajmujący stanowisko specjalisty ds. profilaktyki społecznej, w jednej ze śląskich komend powiatowych Policji, w oparciu o ujawnioną lukę naukową i doświadczenie zawodowe, wskazał na konieczność przeprowadzenia badań w obszarze działań profilaktycznych realizowanych przez Policję.

Powyższe spostrzeżenia i uwagi potwierdzają trafność decyzji Doktoranta o podjęciu badań nad tą problematyką.. Można zatem stwierdzić, że wybór tematu pracy doktorskiej jest zamysłem pożytecznym i w pełni uzasadnionym.

2. Ocena metodologiczna

Rozprawa doktorska jest dobrze skonstruowana pod względem metodologicznym. Z uznaniem odnoszę się do zamysłu badawczego w tym zakresie i obszarze.

Doktorant precyzyjnie sformułował przedmiot i cele badań (poznawczy, utylitarny) oraz problemy badawcze (cztery). Ich układ jest spójny z tematem i treścią rozprawy i przejrzysto obrazuje pełny zakres prowadzonych badań. Można dostrzec tu prawidłowy tok myślenia dotyczący sposobu wyboru przedmiotu badań oraz sformułowanych w odniesieniu do niego problemów badawczych. Logiczną konsekwencją takiego podejścia było sformułowanie głównej hipotezy i czterech szczegółowych.

Pan mgr Patryk Błasik właściwie zaprojektował organizację badań, wykorzystując w procesie poznania metody badawcze: teoretyczne (analiza, synteza, porównanie, wnioskowanie) i empiryczne (sondaż diagnostyczny, badanie dokumentów). Zastosowane metody i procedury badawcze pozwoliły Doktorantowi na logiczną i uporządkowaną analizę bogatego materiału badawczego. Przy tym mam jedną uwagę dotyczącą zdania: *kluczową rolę w całym procesie prowadzenia badań stanowiła analiza krytyczna literatury*, niestety nie odniosłem takiego wrażenia, bo i gdzie Autor rozprawy dokonywał krytycznej analizy. Warto zaznaczyć, że krytyczny przegląd literatury to nie tylko analiza treści poszczególnych tekstów, ale także reakcji na nie zawartych w nowszych źródłach i/lub reakcji określonych środowisk na pojawienie się danego tekstu wyrażanych w sferze publicznej (np. polemik, koreferatów, recenzji, dyskusji, uaktualnień, wypowiedzi w środkach masowego komunikowania). Od Doktoranta oczekuje się zachowania postawy niezależności umysłowej wobec tekstów i ich autorów.

Pozytywnie należy wyrazić się o terenie badań oraz wyborze grupy badawczej, tym bardziej, że znajduje to uzasadnienie w literaturze metodologicznej.

Należy zwrócić uwagę na przeprowadzenie badań pilotażowych, bowiem nieczęsto zdarza się w pracach doktorskich taki zamysł, a ogólna wartość tych badań jest bardzo ceniona w metodologii nauk. Badania pilotażowe dostarczają informacji dotyczących, m.in. możliwych reakcji respondentów na problematykę badawczą i sposób dokonywania pomiaru, poprawności stosowanych narzędzi badań, zrozumienia zawartych tam pytań, doboru grupy badawczej itp. Powyższe badania zostały zrealizowane w kwietniu 2018 roku wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu wodzisławskiego z wykorzystaniem

techniki ankiety. Z drugiej strony szkoda, że Doktorant przedstawił jedynie konkluzję z badań, a zaniechał przedstawienia w załączniku narzędzia - kwestionariusza ankiety.

Warto odnotować, że Pan mgr Patryk Błasik korzystał z dość szerokiego zestawienia wyników badań, bo pochodziły one z czterech źródeł: badania pilotażowe, zestawienia statystyczne, badania ilościowe (ankieta), badania jakościowe (wywiad ekspercki).

Podsumowując tą część recenzji należy stwierdzić, że podjęta przez Doktoranta problematyka badawcza mieści się we współcześnie ważnym, tak z merytorycznego, jak i praktycznego punktu widzenia nurcie badań, które dotyczą problematyki działań profilaktycznych prowadzonych przez Policję na rzecz bezpieczeństwa społecznego. Tym samym potwierdził, że posiada umiejętności rozwiązania problemu badawczego, opanował metody badawcze oraz potrafi się nimi prawidłowo posługiwać.

3. Struktura pracy

Dokładna lektura rozprawy doktorskiej upoważnia mnie do stwierdzenia, że posiada ona wymaganą i logiczną strukturę dla tego typu prac naukowych. Zawartość rozdziałów jest przemyślana i podporządkowana tematowi pracy. Kolejność poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów układa się w sekwencję logiczną, według schematu „od ogółu do szczegółu”.

Prowadzone analizy są prawidłowe, tok rozważań jest klarowny, argumentacja przekonująca, a formułowane na podstawie wnioski są dobrze udokumentowane w literaturze przedmiotu.

Zasadniczą strukturę pracy wyznacza pięć rozdziałów, które zostały dobrze zredagowane oraz zawierają wymagane w nich elementy składowe (podrozdziały).

Bardzo dobrze się stało, że każdy z rozdziałów zakończony jest krótkim podsumowaniem (uogólnienia i wnioski), a całość pracy wieńczy zakończenie i wnioski. Powyższa sytuacja umożliwia po pierwsze lepszą diagnostykę treści, a po drugie daje możliwość uchwycenia wiele ciekawych zależności dotyczących poruszanych kwestii.

Głównym literaturowym źródłem wykorzystywanym w rozprawie były akty normatywne, regulujące problematykę funkcjonowania Policji, a w szczególności dokumenty wykonawcze o charakterze wewnętrznym. Dopełnienie źródeł stanowiły wszelkiego rodzaju ogólnodostępne raporty oraz krajowe plany w zakresie przeciwdziałania kryminogennym

zjawiskom. Ponadto wyróżnić można wydawnictwa zwarte (106), wydawnictwa ciągłe (30) oraz netografia (30).

Praca składa się z pięciu rozdziałów. W rozdziale pierwszym pt. „*Metodologia badań*”, Doktorant przedstawia główne założenia metodologiczne rozprawy doktorskiej. Określił w nim cele główne i szczegółowe, problemy oraz hipotezy badawcze. Rozdział ten zawiera również informacje na temat procesu badawczego oraz użytych metod i zastosowanych technik badawczych. Ponadto zostały też zawarte informacje na temat charakterystyki procesu badawczego.

Rozdział drugi, „*Uwarunkowania prowadzenia działań profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa społecznego*”, obejmuje analizę pojęć związanych z bezpieczeństwem, typologią bezpieczeństwa, bezpieczeństwem społecznym, profilaktyką społeczną i prewencją kryminalną. Miejsce znalazły tu również informacje na temat celów, typów profilaktyki społecznej oraz form jej prowadzenia. Ważną rolę, w tej części pracy, stanowią uzyskane wyniki badań oraz przeanalizowane zasady skuteczności prowadzenia działań profilaktycznych. To właśnie w tym rozdziale został rozwiązany pierwszy szczegółowy problem badawczy.

W rozdziale trzecim pt. „*Przedmiot prowadzonych działań profilaktycznych przez Policję*”, Pan mgr Patryk Błasik analizuje zakres przedmiotowy profilaktycznych działań Policji, wynikający z aktów normatywnych, jak i innych badanych dokumentów. Rozdział ten zawiera również rezultaty przeprowadzonych badań wśród funkcjonariuszy Policji i stanowi materiał porównawczy teorii z praktyką. Tu znajdujemy informacje dotyczące rozwiązania drugiego szczegółowego problemu badawczego.

Rozdział czwarty, zatytułowany „*Policja jako podmiot działalności profilaktycznej*”, poświęcony został analizie Policji, jako instytucji będącej podmiotem prowadzącym działalność profilaktyczną. W tej części dysertacji Autor dokonuje analizy obowiązujących podstaw prawnych prowadzenia działań profilaktycznych przez Policję, jej pozycję w krajowych programach profilaktycznych oraz organizację działań. Dopełnieniem rozdziału było przedstawienie organizacji działań profilaktycznych na przykładzie wybranych państw. W tej części pracy rozwiązany został szczegółowy problem trzeci.

Rozdział ostatni, piąty pt. „*Obszary wymagające usprawnienia policyjnych działań profilaktycznych*”, zawiera wnioski wynikające z poczynionych badań empirycznych

i wskazuje kierunki zmian oraz doskonalenia funkcjonujących rozwiązań organizacyjno-prawnych i praktycznych w zakresie działalności profilaktycznej Policji. W tej części pracy został rozwiązany szczegółowy problem czwarty.

Zwieńczenie rozprawy stanowi jej podsumowanie poruszanej problematyki oraz obejmuje wnioski. W zakończeniu znajdują się również propozycje, w przedmiocie obszarów wymagających zmian, na rzecz doskonalenia działalności profilaktycznej Policji i jej wpływu na bezpieczeństwo społeczne.

Można zauważyć, że w ocenie strukturalnej pracy zachowany jest logiczny ciąg wywodów. Jakość zamieszczonych tabel i rysunków nie nasuwa większych uwag krytycznych. Język recenzowanej rozprawy doktorskiej jest prawidłowy, choć mojej uwadze nie umknęła kwestia kilku literówek i drobnych pomyłek (np. rys. 5); w zakończeniu pracy w pierwszym zdaniu jest podany zły rok ustawy o Policji z dnia 06.04.1900 roku (a powinno być 1990), wprowadzie nieistotnych w bilansie dla merytorycznej oceny pracy, ale zauważalnych. Ponadto pojawia się:

- niekonsekwencja w przypisach w podawaniu wydawnictwa, raz jest podawane innym razem nie (np. s. 6; s. 38; s. 41; s. 52; s. 56; s. 57 itp.);
- niekonsekwencja w stosowaniu skrótów w przypisach, bowiem w kilku przypadkach przy powoływaniu się na tą samą pozycję wystarczyło zastosować skrót (np. w przypisie nr 27 wystarczyło podać B. Wiśniewski, dz. cyt., s. 114, podobnie w przypisie nr 127, w przypisie nr 329 powinien pojawić się skrót tamże, s. 27- 48) itp.);
- niekonsekwencja kolejności poszczególnych elementów w przypisach np. przy powoływaniu się na artykuł, przy podaniu tytuł czasopisma powinien pojawić się w pierwszej kolejności rok, a później numer, a nie odwrotnie (np. przypis 81 itp.), podobnie jeśli chodzi o wydawnictwo, które podajemy przed miejscem i rokiem wydania (np. przypis 108 itd.);
- niekonsekwencja stosowania w przypisach kursywy, raz jest stosowana innym razem nie (np. przypis nr 91), z reguły wykorzystujemy ją przy tytułach opracowań, a nie przy nazwiskach autorów (np. przypis nr 90 itp.);
- brak konsekwencji w stosowaniu skrótów w przypisach jeśli chodzi o język (na s. 170 raz mamy łaciński skrót: op. cit., innym razem polski: tamże).

4. Ocena merytoryczna

Pod względem formalnym rozprawa została opracowana poprawnie, jej struktura odpowiada przyjętym zasadom, a treść poszczególnych rozdziałów rozmieszczona jest zgodnie z postawionymi celami. Praca stanowi logicznie ułożoną oraz spójną całość.

Poruszana problematyka wpisuje się w nurt badań i refleksji nad uwarunkowaniami działań profilaktycznych prowadzonych przez Policję na rzecz bezpieczeństwa społecznego.

Autor dysertacji dobrze uchwycił zależności i powiązania pomiędzy jej poszczególnymi częściami. Dbą o jasność wywodów, co odzwierciedla dość dobry stopień znajomości podjętej problematyki, a także sposób jej rozumienia oraz umiejętność wykorzystania zdobytej wiedzy.

Można stwierdzić, że Doktorant dobrze orientuje się w podstawowej literaturze przedmiotu, śmiało korzysta z niej, właściwie interpretując i formułując najważniejsze wnioski i propozycje. Zaprezentowane w pracy analizy prowadzone są na dobrym poziomie, a przedstawione uzasadnienia wskazują na znaczącą dojrzałość naukową w poruszonym obszarze wiedzy.

Szkoda, że przy powoływaniu się na literaturę w większości przypadku dokonywał jej opisu bez próby nawiązania szerszej dyskusji (egzegezy) w ocenie wartości i przydatności posiadanych materiałów.

Można pozytywnie wypowiedzieć się o metodologicznej poziomie wiedzy Pana mgra Patryka Błasika. Szczególnie widać to przy próbach rozwiązania podejmowanych problemów badawczych.

Podsumowując tą część oceny należy stwierdzić, że dysertacja ma charakter interdyscyplinarny łączący kwestie bezpieczeństwa publicznego i społecznego, profilaktykę działań, aspekty prawne i szkoleniowe, elementy edukacji dla bezpieczeństwa oraz kwestie wychowania. Interdyscyplinarność pracy niewątpliwie świadczy o jej wysokim poziomie naukowym.

Doktorat zawiera dość istotny materiał faktograficzny i badawczy, a zawarte w niej wnioski mogą być także wykorzystane do prowadzenia dalszych badań zarówno w obszarze profilaktyki, a także bezpieczeństwa publicznego i społecznego.

5. Wnioski końcowe

Uwzględniając wymogi ustawowe jestem przekonany, że przedstawiona do oceny rozprawa doktorska Pana mgra Patryka Błasika w pełni spełnia wymagania stawiane tego typu pracom naukowym, ponieważ stanowi rozwiązanie ważnego problemu naukowego. Potwierdza to jednocześnie, że Doktorant posiada również znaczącą wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie i obszarze działań profilaktycznych realizowanych przez Policję.

Wykazuje umiejętności samodzielnego prowadzenia badań mając jednocześnie dobrze opanowany warsztat metodologiczny niezbędny do realizacji przedsięwzięć badawczych o takim charakterze.

Nie ulega dla mnie wątpliwości, że mamy do czynienia z pracą dojrzałą, cenną poznawczo, wnoszącą nowe treści i posiadającą liczne walory zarówno w warstwie teoretycznej, jak i empirycznej.

Reasumując stwierdzam, że dysertacja doktorska obejmuje właściwie udokumentowane i przedstawione ustalenia w zakresie przyjętych celów badawczych oraz weryfikacji hipotez. W aspekcie powyższego należy uznać, że w pełni odpowiada wymogom określonym w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r. nr 65, poz. 595 z późn. Zm.), wobec tego stawiam wniosek o **dopuszczenie** Pana mgra Patryka Błasika do dalszych etapów procedury postępowania o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

W związku z przedstawionymi argumentami proszę o przygotowanie podczas publicznej obrony odpowiedzi na następujące pytania:

1. Proszę wskazać najważniejsze formy i metody realizacji współpracy Policji ze środowiskiem lokalnym i instytucjami w działaniach profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa społecznego.
2. W jaki sposób wykładowcy powinny oddziaływać interpersonalnie na funkcjonariuszy Policji w trakcie ich szkolenia, aby ukazywać im właściwe motywacje (motywację wewnętrzną) związane z doskonaleniem działań profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa społecznego?

3. Zwracając uwagę na dojrzałość naukową i praktyczną Doktoranta, a także na istotność rzetelnej ewaluacji badań naukowych, proszę odpowiedzieć na pytanie:
Jakie są mocne i słabe strony przeprowadzonych przez Pana badań?

